

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3542/21

לפני : כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ד' מינץ

המערערת : מאיה אסתר ברק

נ ג ד

המשיבים : 1. אלעד קורן
2. אודליה קורן
3. הכונס הרשמי
4. אייל כהן עו"ד

ערעור על החלטותיו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
(כב' השופט ג' דניאל) מיום 14.3.2021 בפש"ר 33546-04-
17 ופש"ר 40261-10-16

תאריך הישיבה : כ"ב בשבט התשפ"ב (24.1.2022)

בשם המערערת : עו"ד ברק ארנון ; עו"ד יבגני פרחיה

בשם משיבים 1-2 : עו"ד איתי הס ; עו"ד אבנר מלכיס ; עו"ד ישי ולרו

בשם משיב 3 : עו"ד אסף ברקוביץ

בשם משיב 4 : בעצמו

פסק-דין

השופט ד' מינץ:

לפנינו ערעור על שתי החלטות של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט ג' דניאל) מיום 14.3.2021 בפש"ר 33546-04-17 ופש"ר 40261-10-16 במסגרתן אושרה תכנית הפירעון שנקבעה למשיבים 1 ו-2 (להלן: החייבים) וניתן להם צו הפטר.

הרקע לערעור

1. ביום 30.10.2016 ניתן צו כינוס לנכסי משיבה 2 (להלן: החייבת), לבקשתה; וביום 24.4.2017 ניתן גם צו כינוס לנכסי משיב 1 (להלן: החייב), לבקשתו. השניים נשואים זה לזו ולהם שני ילדים. אחד מהילדים סובל מבעיות רפואיות ומוכר כנכה בשיעור של 100%. משיב 4 מונה כמנהל מיוחד לנכסיהם. התיקים של השניים אוחדו בהחלטה מיום 19.6.2017. נגד החייב אושרו תביעות חוב בסך של 1,890,204 ש"ח ונגד החייבת אושרו תביעות חוב בסך של 3,872,093 ש"ח. בדוח מסכם שהוגש על ידי המנהל המיוחד ביום 7.2.2019 צוין כי הן החייב והן החייבת צברו חובות עקב ערבותם לחברה אשר לא עבדו בה, כל אחד לחברה אחרת. הובהר כי מדובר בחייבים צעירים ובריאים, בעלי הכנסה משמעותית, ועל כן הוצעה תכנית פירעון בעניינם. תכנית הפירעון הביאה בחשבון את כושר ההחזר של החייבים, בשים לב לגובה השתכרותם והוצאות התא המשפחתי, לרבות הוצאות מיוחדות הנובעות ממצבו הבריאותי של אחד הילדים. כמו כן, תכנית הפירעון כללה פדיון של זכויותיהם בדירת מגורים שברשותם, שהוערכו על סך של 220,000 ש"ח.

2. במהלך הדיון שהתקיים בבית המשפט המחוזי ביום 26.3.2019 הוכרזו החייבים פושטי רגל, ומשיב 4 מונה כנאמן לנכסיהם (להלן: הנאמן). באותו מועד גם נבחנה תכנית הפירעון. נושיהם לא התייצבו לדיון ולא התקבלו התנגדויות לתכנית, למעט התנגדות בנק דיסקונט לישראל בע"מ אשר הלין על גובה הדיבידנד הנמוך העתיד להשתלם לו. כמו כן, המערערת, גרושת אחיו של החייב, אשר זכאית לקבל סכומים שהועברו לחייב על ידי אחיו מתוך מתנות חתונתם, השמיעה גם היא את התנגדותה. המערערת, לה אושרה תביעת חוב בסך של כ-15,000 ש"ח (קרן), העלתה באותו דיון התנגדות להליך פשיטת הרגל בכללותו, וטענה לחוסר תום לב מצד החייבים, ובעיקר החייב, ביצירת החובות וכן לחוסר תום לב במהלך ההליך ובכלל זה הסתרת נכסיו.

3. בסיומו של הדיון קבע בית המשפט כי יש לאמץ את תכנית הפירעון, אשר על אף שהיא מביאה דיבידנד נמוך לנושים, לא נראה כי ניתן יהיה לגבש תכנית טובה יותר שתביא לקופה סכומים גבוהים בהרבה. נמצא כי מדובר בתכנית המאזנת נכונה בין האינטרס של החייבים לבין זכויות הנושים. בית המשפט אישר את תכנית הפירעון שהוצעה על ידי הנאמן, כאשר נקבע כי ככל שהחייבים יעמדו בה, יינתן להם הפטר. ברם, לאור התנגדות המערערת, אשר צוין כי הועלתה בשלב מאוחר בהליך, עיכב בית המשפט את החלטתו למשך 30 ימים. נקבע כי על הנאמן לשמוע את טיעוני בא-כוח המערערת ולהודיע לבית המשפט אם יש במידע שנמסר על ידו כדי להשפיע על עמדתו של הנאמן על שאלת הכרזתם של החייבים פושטי רגל ועל תכנית הפירעון. הובהר כי הטענות צריכות להיבחן על רקע השלב המאוחר שבו נטענו, כאשר רק אם יובאו נתונים

משמעותיים אשר יש בהם כדי לשנות את תמונת המצב, יהיה מקום לשקול מחדש את ההחלטה שניתנה. אם לא כן, ההחלטה תעמוד על כנה.

4. לאחר שניתנה ההחלטה, פעל הנאמן להעמקת החקירה בהתייחס לטענות המערערת. ביום 2.7.2019 הגיש הנאמן הודעת עדכון מפורטת בדבר הפעולות שבוצעו על ידו ובה ציין כי לאחר שמיעת טענות המערערת באריכות, לא מצא כי יש בהן כדי לשנות מתכנית הפירעון שגובשה. לעמדה זו הצטרף כונס הנכסים הרשמי (להלן: הכנ"ד). ביום 12.8.2019 קבע בית המשפט כי חרף סימני השאלה שעוררה המערערת, מתוך ראייה רחבה של מכלול הסוגיות הרלוונטיות, המסקנה היא כי יש ליתן תוקף לתכנית הפירעון. בקשה לעיון חוזר בהחלטה זו שהגישה המערערת נדחתה ביום 9.9.2019 וכך גם בקשה חוזרת שהגישה לעיון חוזר.

5. ביום 8.12.2019 הוגשה בקשה מטעם הנאמן למתן צו הפטר לחייבים, לאחר שצוין כי החייבים עמדו בתשלומים שנדרשו לשלם. אלא שעוד טרם ניתנה החלטה בבקשת הנאמן, ביקשה המערערת לעכב את ההכרעה מפני שבידיה מידע חדש אשר יש בכוחו להכריע את הכף. עוד התבקש בית המשפט לקבוע מועד לחקירה פומבית של המשיבים ולהגדיל את סכום התשלום החודשי שהושת עליהם. לבקשת המערערת, עוכב מתן צו ההפטר וכן נקבע מועד לחקירת החייבים. בנוסף הוגשו מצד המערערת בקשות רבות נוספות, ביניהן בקשה להעברת הנאמן מתפקידו; בקשה למתן הוראות לנאמן למסור לידיה מסמכים חסויים מתיק פשיטת הרגל; בקשה לזימון עדים נוספים (שאינם החייבים) לחקירה ועוד.

6. בדיון שנערך ביום 12.3.2020 נשמעה עדותם של החייבים והם נחקרו בחקירה פומבית. לאחר הדיון הוגשו עמדת המערערת, החייבים והנאמן ביחס לגורל ההליך. ביום 21.6.2020 קבע בית המשפט כי יש לעיין מחדש בתנאים למתן ההפטר על מנת לברר לעומק ובצורה יסודית את מכלול הסוגיות העומדות על הפרק, וזאת לאחר השלמת החקירה והבדיקה על ידי הנאמן. בין היתר, ציין בית המשפט את סוגיית רישום החייב כבעל מניות בחברת קורן מתכות ושערים אוטומטיים בע"מ (להלן: חברת קורן מתכות או החברה) בשליטת אביו והעברת מלוא המניות ללא תמורה על שם אמו, כאשר מעמדו של החייב בחברה זו שנוי במחלוקת. צוין בהקשר זה שהועלו טענות מצד המערערת כי החייב היה בעל תפקיד פעיל בחברה ואף נותר קשור לה בדרכים שונות גם לאחר העברת המניות על שם אמו. עוד נטען כי בניגוד לטענת החייב על פיה אביו סגר את החברה, היא נותרה פעילה תחת שם אחר. צוין כי לסוגיה זו יתכנו השלכות שונות באשר לבחינת תום לבו של החייב. עוד צוינה טענת המערערת בקשר לבעלות החייבים על כלי רכב

שונים אשר על פי הטענה רשומים על שם בני משפחה אחרים, וטענה נוספת בקשר לדירת המגורים של החייבים. על פי הטענה, הדירה נמכרה לפני הליכי פשיטת הרגל ועסקת המכר בוטלה לאחר צו הכינוס, אך המידע המלא לגביה לא נמסר לבית המשפט. מחיר התמורה שנקבע בהסכם המכר היה גבוה מהערכת השמאי אשר על יסודה העריך הנאמן את הסכום הנדרש מהחייבים לפדיון הזכויות בדירה.

7. ביום 30.11.2020 הגיש הנאמן הודעת עדכון נוספת בה התייחס לכלל הנושאים לגביהם התבקשה בדיקתו. כמו כן פירט הנאמן את ממצאי חקירתם הנוספת של החייבים שנערכה לפניו ביום 12.11.2020 והתייחס גם לחקירה שביצע לאביו, לאמו ולאחיו של החייב. הנאמן ציין כי לאחר מיצוי הבירור בנוגע לנושאים לגביהם נדרשה בדיקתו, לא נמצאה עילה לשנות מתכנית הפירעון שנקבעה בהחלטה מיום 26.3.2019 והמליץ לשוב ולאשרה. המערערת מצדה הגישה התנגדות להמלצת הנאמן, וחזרה על טענתה לפיה החייבים הסתירו עובדות מהותיות והבריחו נכסים. עוד היא ביקשה לקיים חקירה פומבית נוספת של החייבים.

החלטות בית המשפט המחוזי

8. ביום 14.3.2021 ניתנו החלטות בית המשפט שבמוקד הערעור. בהחלטה הראשונה צוין כי בירור שאלת ההפטר מתנהל מזה תקופה ארוכה כאשר לאחר בחינת טענות הצדדים, עולה כי יש לחזור ולאשר את התנאים שנקבעו למתן הפטר. צוין כי המערערת אכן העלתה נושאים רבים אשר עוררו סימני שאלה לגבי התנהלות החייבים, ובית המשפט הורה לנאמן לערוך בדיקה מקיפה ביחס לנושאים אלו, אולם לאחר ביצוע החקירה ובחינת הנושאים העומדים על הפרק, לא התגלו עובדות אשר מצדיקות שלילת מתן ההפטר.

9. צוין כי אחד הנושאים העיקריים אשר לגביהם נדרשה בדיקה נוספת היה רישום החייב כבעל מניות בחברת קורן מתכות והעברת המניות ללא תמורה על שם אמו. הובהר כי לאחר בדיקת הנאמן נמצא כי לכתחילה רישומו של החייב כבעל מניות בחברה נעשה מבחינה פורמלית בלבד, שכן אביו היה ונותר בעל השליטה בחברה. לא נמצא כי הסכמת החייב לרישום המניות על שמו או להעברת המניות לאמו קשורות לחובות שנוצרו לו מאוחר יותר אשר בגינם נפתח הליך פשיטת הרגל. לפיכך לא ניתן לומר כי החייב הבריח נכסים בהיותו חדל פירעון. על אף שבדיקת הנאמן העלתה חשדות לגבי פעילותו של האב בחברה, בין היתר בהתייחס לרישום מניות החברה על שם של בני המשפחה והסתרת שליטתו של האב בחברה, אין מדובר בטענות הרלוונטיות להליך פשיטת הרגל בעניינו של החייב.

10. טענה נוספת שנבדקה התייחסה לפעילות החייב בחברה לאחר העברת המניות. אלא שמבדיקת הנאמן לא עלה כי החייב המשיך להיות פעיל בחברה לאחר העברת המניות. לא נמצא כי יש בכוחן של הראיות שהציגה המערערת, בדמות ממצאים שנאספו על ידי חוקר פרטי על פיהם נראה החייב מגיע למקום פעילות החברה, כדי לשנות ממסקנה זו, לאחר שהובהר כי מדובר באירוע נקודתי בו סייע החייב בהעברת ציוד החברה בעת שנסגרה.

11. סוגיה נוספת שנבדקה היתה בקשר לשווי זכויות החייבים בדירת המגורים שלהם, לנוכח מידע שהגיע מהמערערת על פיו הם חתמו על הסכם מכר לפני פתיחת הליך פשיטת הרגל, אשר בוטל בעקבות ההליך. בדיקת הנאמן לא העלתה ממצאים מיוחדים בהקשר זה ונמצא כי המקדמה אשר שולמה לחייבים בעקבות הסכם המכר האמור הוחזרה לרוכשים. כמו כן לא נמצאה הצדקה לשנות מהסכום שנקבע כשווי זכויות החייבים בדירה. בנוסף נבחנה טענת המערערת בקשר לשימוש שעושים החייבים בכלי רכב "יוקרתיים" שונים, כאשר נמסר בדיווח על ידי הנאמן כי לא התגלה שהם עושים שימוש ברכבים בעלי שווי, ולא נמצאה רלוונטיות לטענה הנוגעת לשימוש שעושה אביו של החייב ברכב כלשהו.

12. לאחר בחינת הטענות, נמצא אפוא כי יש לקבל את המלצת הנאמן לאישור תכנית הפירעון, המלצה אשר גם נתמכה בעמדת הכנ"ר. בין היתר צוין כי לא ניתן להתעלם מכך שכלל הנושים האוחזים בנשייה בסכומים גבוהים לא הביעו את התנגדותם למתן צו הפטר; לחייבים נסיבות משפחתיות מיוחדות בהתייחס לצרכים המיוחדים הנוגעים לבנם הקטין; ותכנית הפירעון שנקבעה כללה תשלום של סכום משמעותי אשר מביא בחשבון את כושר השתכרותם של החייבים. משנמצא כי החייבים עמדו בתנאים שנקבעו למתן הפטר, נקבע כי ניתן לאשר את צו הפטר. בהתאמה, באותו יום נחתם צו הפטר. בהחלטה השנייה שניתנה באותו יום דחה בית המשפט את בקשת המערערת למתן צווים נוספים בנושאים שכבר נדונו ואת חקירתם של החייבים פעם נוספת.

מכאן לערעור שלפנינו.

תמצית טענות הצדדים

13. לטענת המערערת, השאלה העומדת להכרעה היא האם חייב אשר שימש כ"איש קש" בחברה אשר נטען כי היא שייכת לאביו, וזאת על מנת לסייע לו להתחמק מחובות לנושיו, זכאי לקבל הפטר מחובותיו. כפועל יוצא מכך בנסיבות העניין היה ראוי לקיים

חקירה פומבית נוספת של החייבים על מנת שניתן יהיה להתרשם באופן בלתי אמצעי מעדויותיהם, ולא היה מקום ליתן להם הפטר בתשלום דיבידנד נמוך.

14. עוד נטען כי חייבים אשר מצהירים באופן גלוי כי הם משמשים כ"אנשי קש" בחברות שונות וחותמים על מסמכים שונים כ"חותמת גומי" ויוצרים בשל כך חובות עצומים, אינם יכולים להיחשב כתמי לב ואינם זכאים לקבל הפטר בתשלום דיבידנד זעום. בית המשפט הסתמך על המסקנות שהסיק הנאמן, על אף שמתוך הראיות עולה תמונה שונה לפיה החייב המשיך לנהל את החברה ולקבל ממנה כספים גם בזמן שהתנהל הליך פשיטת הרגל. לא היה מקום למתן הפטר גם נוכח התנהלות החייבים במהלך ההליך שלא בתום לב. המערערת הדגישה כי על אף שהערעור נסוב על ממצאים עובדתיים שנקבעו על ידי בית המשפט המחוזי לאחר התרשמותו באופן ישיר מעדויות הנחקרים, אין לבית המשפט המחוזי יתרון על פני ערכאת הערעור, שכן הנאמן הוא זה אשר ניהל את החקירה בבית המשפט. כמו כן, בית המשפט המחוזי התבסס על מסקנות הנאמן מחקירה זו מבלי שמסקנות אלה נבחנו באופן עצמאי על ידו.

15. בתשובתו טען הנאמן כי דין הערעור הנסוב על קביעות עובדתיות שאין ערכאת הערעור נוטה להתערב בהן, להידחות. הנאמן סקר את השתלשלות ההליך בבית המשפט המחוזי באריכות ובהרחבה, בציינו כי נסיבותיהם האישיות של החייבים נבחנו פעם אחר פעם. הנאמן עמד על כך שהמערערת בערעורה מציגה תמונה חלקית ומסולפת.

16. הכנ"ר ציין גם הוא כי הערעור אינו נמנה עם המקרים החריגים והמצומצמים המצדיקים התערבות של בית משפט זה בשיקול דעתו של בית המשפט של חדלות פירעון. זאת ודאי במקרה זה, כאשר בית המשפט ביסס את הכרעתו בין היתר על עדויות אשר נשמעו לפניו. עוד נטען כי בדין ניתנה הכרעת בית המשפט המחוזי, אשר שקלה כדבעי את כלל טיעוני הצדדים ונסיבות העניין, וזאת לאחר שנערכו על ידי הנאמן בירורים מעמיקים בנוגע להתנהלות החייבים כמו גם לעניין מצבת נכסיהם. ההחלטה מאזנת כנדרש בין תכליותיו השונות של ההליך – פירעון החובות לנושים מחד גיסא, ומתן אפשרות לחייבים לשיקום כלכלי ופתיחת דף חדש בחייהם מאידך גיסא.

17. החייבים טענו כי הערעור הוגש תוך שימוש לרעה בהליכי משפט ומהווה שלב נוסף במסכת העינויים שהעבירה אותם המערערת, הנובעת ממניעים זרים אישיים ונקמניים על רקע סכסוך משפחתי אגב הליך גירושין שלה עם אחיו של החייב שאינו קשור לחייבים עצמם וודאי שאינו נוגע להליך פשיטת הרגל שהתנהל בעניינם. נטען כי המערערת פועלת מאז גירושיה לשיבוש חייהם של אחיו של החייב, החייב ובני

משפחתם, על אף שאין קשר בין החייבים לבין סכסוך הגירושין. בסכסוך מעורב גם בא-כוחה של המערערת, אביה, עורך דין במקצועו, אשר שם לעצמו למטרה לנקום בחייבים על רקע הסכסוך המשפחתי בין המערערת לבין אחיו של החייב. החייבים הדגישו כי סכום החוב המקורי של המערערת עמד על 15,070 ש"ח בלבד כאשר תביעת החוב אושרה בסך של 20,500 ש"ח, וחלקה היחסי של המערערת בנשייה עומד על 1.25% בלבד. כמו כן, שולם לה חלקה היחסי בסך של 2,819 ש"ח. המערערת הגישה אינספור בקשות לבית המשפט של חדלות פירעון, אשר נועדו לכלות את זמנו של בית המשפט ואת זמנם של החייבים ולהתישם, כאשר היחס בין גובה החוב השולי והזניח שלה לבין הפעולות הרבות וכמות הבקשות שהוגשו, מוכיח ללא צל של ספק כי פעולותיה נעשו מתוך מניעים לא ענייניים. בכל מקרה, כל טענותיה של המערערת מופנות כלפי החייב ולא החייבת בהיותה נושה של החייב בלבד, ולכן יש לדחות את הערעור בכל הנוגע לחייבת.

דיון והכרעה

18. הליך פשיטת הרגל וחדלות פירעון נועד לשרת מספר תכליות שלובות: מתן אפשרות לחייב שנקלע בתום לב לחובות לפתוח דף חדש בחייו; הגנה על זכות הקניין של הנושים והבטחת חלוקה יעילה ושוויונית של נכסי החייב ביניהם; והאינטרס הציבורי, במובן של שמירה על הליכי מסחר וכלכלה תקינים (רע"א 3050/12 גמזו נ' ישעיהו, פסקה 5 (18.11.2012); ע"א 6021/06 פיגון נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקאות 18-17, 23-24 (9.8.2009) (להלן: עניין פיגון); ע"א 5628/14 סלימאן נ' סלימאן, פסקה 14 (26.9.2016); שלמה לויין ואשר גרוניס פשיטת רגל 23-25 (מהדורה שלישית, 2010) (להלן: לויין וגרוניס); עודד מאור ואסף דגני הפטר – חדלות הפירעון, הסדרי חוב ושיקום כלכלי של יחידים כרך א 69-72 (2019)). אולם אין משמעות הדבר כי כל תכליות אלה באות לידי ביטוי באופן מלא. "השמיכה קצרה" ולכן מדובר במעין פשרה ומציאת איזון בין התכליות השונות. כך למשל, כאשר ניתן צו הפטר, הוא פוטר את החייב "מכל חוב בר-תביעה בפשיטת רגל" שעמד נגדו בטרם מתן צו הכינוס (סעיף 69(א) לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980 (להלן: הפקודה)). ביסוד מתן הפטר עומדת התפיסה כי יש לאפשר לאדם שנקלע לחובות לצאת לדרך חדשה מבחינה כלכלית באמצעות "התנקות" מחובותיו (ע"א 2434/19 קיירה נ' שלומי, פסקה 17 (27.5.2020); ע"א 4288/21 כהן נ' עו"ד סאלם טוהיל בתפקידו כמנהל מיוחד, פסקה 8 (27.6.2021); ע"א 6989/21 אלקלעי נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקה 10 (26.1.2022)). זאת, לעתים קרובות, במחיר של פגיעה באינטרס הנושים ובזכות הקניין שלהם במובן זה שחלק מחובות החייב כלפיהם – יימחק (ע"א 5735/09 עיריית טבריה נ' סינואני, פסקה 6 (17.4.2012); עניין פיגון, פסקה 18; ע"א 8096/17 סקוק נ' איסחקוב, פסקה 19 (3.2.2019); לויין וגרוניס, עמ' 197-198).

19. עם זאת, על אף היותו של הליך פשיטת רגל "חסד של המחוקק", מדובר בשטר ששוברו בצדו. היד המושטת כלפי החייב מלווה בדרישה קפדנית להתנהגותו בתום הלב, כאשר תום הלב הנדרש מתפרש גם על שלב יצירת החובות וגם על שלב הליכי הכינוס ובמשך כל הליך פשיטת הרגל (ע"א 893/21 אברהם נ' יניב אינסל – המנהל המיוחד, פסקה 4 (25.4.2021) (להלן: עניין אברהם); ע"א 3414/19 יגיל נ' עו"ד הראל אורן – המנהל המיוחד, פסקה 8 (23.2.2020)). על בעלי התפקיד ועל בית המשפט מוטלת אפוא אחריות רבה לוודא שהחייב לא ינצל את מתן החסד לרעה, ו"אין כל הצדקה לתת 'קרבן הצלה' לחייב אשר בא לבית-המשפט בידיים שאינן נקיות, ואין כל הצדקה לפגוע בנושים כדי לסייע למי שנהג בחוסר הגינות ובחוסר יושר" (רע"א 2282/03 גרינברג נ' כונס הנכסים הרשמי, פ"ד נח(2) 810, 814 (2004); וראו גם: ע"א 4174/21 חוסין נ' עו"ד גבריאלי עופר, פסקה 6 (22.6.2021); ע"א 3544/21 פלדבאו נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקה 7 (24.8.2021); ע"א 7482/21 חסן נ' כונס הנכסים הרשמי, פסקה 11 (22.12.2021)). אמנם עסקינן בהליך אשר חלות עליו הוראות הפקודה, ולא חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018, אך יש להזכיר כי גם לאחר חקיקת חוק זה, ניצול ההליך לרעה שלא בתום לב שומט את הקרקע תחת ההצדקה להעניק סיוע למבקש ליהנות מחסדי המחוקק ומהגנות ההליך (ראו למשל: ע"א 6892/18 רפאל נ' עו"ד יעקב זיסמן – מנהל מיוחד, פסקה 9 (18.12.2019); ע"א 7375/18 גל נ' מוטי בן ארצי עו"ד, פסקאות 12-13 (2.10.2019); עניין אברהם, פסקה 4).

20. בענייננו כאמור, על פי קביעת בית המשפט, החייב – כלפיו הפנתה המערערת את עיקר חציה – שימש כ"איש קש" בחברה אשר הלכה למעשה הייתה שייכת לאביו, והחברה יצרה חובות בלתי מבוטלים. דבר זה אכן משליך אפוא על התנהלותו של החייב במנותק מאביו. בית המשפט גם ציין כי בדיקת הנאמן העלתה לכאורה חשדות לגבי פעילותו של האב בחברה. הדעת אינה נוחה משיתוף פעולה זה של החייב עם אביו. בהקשר זה ניתן לקבל השראה מפירושו של רש"י (על פי הגמרא בכבא מציעא לב ע"א וביבמות ו ע"א, והספרא פרשת קדושים פרשה א, אות י) על הפסוק "איש אמו ואביו תיראו, ואת שבתתי תשמרו" (ויקרא יט, ג): "סמך שמירת שבת למורא אב, לומר: אע"פ שהזהרתיך על מורא אב, אם אמר לך: חלל את השבת, אל תשמע לו; וכן בשאר כל המצוות". היינו, אם אומר האב לבנו – חלל את השבת, אין הוא רשאי לשמוע בקולו, אף כי הוא מחויב בכבודו. בהשאלה אפוא, אין לבן לשמוע בקול אביו אם מבקש את סיועו בפעילות ש"ריח רע" נודף ממנה, בין אם מדובר בהברחת נכסים, בין אם מדובר בהתחמקות מנושים וכיו"ב.

21. התנהלות בתום לב הינה כאמור תנאי הכרחי ביותר לצורך קבלת הגנות ההליך, ובראשן – צו ההפטר המגלם בחובו חסד כלפי חייבים שנקלעו, בתום לב, לחובות. החייב, המשמש ביודעין כ"איש קש" של אדם אחר, לצורך ביצוע פעולות ממוניות בלתי כשרות, אינו יכול לרחוץ את ידיו ולהתנער מהשלכות מעשיו בטענה הסתמית כי מעורבותו בנעשה הינה פיקטיבית בלבד. ביצוע מעשים כאלה עלול להילקח בחשבון לחובה בעת שקילת התאמתו של "משתף הפעולה" להליך חדלות פירעון על כל הכרוך בכך. פשיטא כי טענה מסוג זה על ידי המבקש להיכנס להליך חדלות פירעון על ההטבות הכרוכות בכך, אינה יכולה לשמש כשלעצמה "טענת הגנה" בפיו. אדרבה, הדבר עלול להיחשב אף כהתנהלות שלא בתום לב, כאשר ההכרעה בעניין זה תינתן בהתחשב במכלול התמונה ונסיבות המקרה. בין הנסיבות שיילקחו בחשבון ניתן למנות את מידת מודעותו של החייב לאי-התקינות שבמעשיו; מידת אמונתו בהיתכנות הכלכלית החיובית של מעשיו; מידת מודעותו של החייב לסיכונים הכרוכים במעשיו ולהשלכותיהם הכלכליות; מידת התלות של החייב בגורם לו הוא מסייע ומידת ההסתמכות של החייב על דבריו; היקף הפעילות של החייב; ומידת הקשר שבין יצירת חובותיו של החייב לבין המעשים הבלתי תקינים. מובן כי אין המדובר ברשימה סגורה.

22. בענייננו, הטענות כולן לגבי התנהלותו של החייב נבחנו לפני ולפנים על ידי בית המשפט המחוזי והנאמן. בבדיקת הנאמן נמצא כי הקצאת מניות החברה לחייב נעשתה בשנת 1999 בעת שהוקמה החברה, כאשר החייב היה בן 18 וחצי שנים. ישנן רגליים מוצקות לסברה כי החייב היה באותה עת "אנוס על פי הדיבור" של אביו וקיים ספק אם היה ער כלל להשלכות הנובעות מפעילותו של אביו בחברה. עוד נמצא בבדיקת הנאמן כי העברת המניות מהחייב לאמו על פי בקשת אביו נעשתה בשנת 2014, במועד שבו לא היה חדל פירעון. עוד מצא הנאמן כי לא קיים קשר בין החברה ובין יצירת החובות על ידי החייב אשר בגינם נפתח הליך פשיטת הרגל, וגם נדחו טענות המערערת בדבר פעילותו של החייב בחברה לאחר העברת המניות לאמו. בנסיבות האמורות, אין מקום להתערב בקביעת בית המשפט המחוזי כי לא מדובר בהתנהלות אשר יש בה כדי להביא לשלילת הפטר מהחייבים.

23. בנוסף על האמור, כלפי המערערת – אשר שבה והעלתה טענות שונות לאורך ההליך – הופגן אורך רוח מופלג הן מצד הנאמן והן מצד בית המשפט. לא בכדי הארכנו בתיאור השתלשלות האירועים בבית המשפט קמא, כדי להצביע על כך שלא רק שלמערערת ניתן יומה בבית המשפט, אלא שהנאמן, ובעקבותיו בית המשפט, לא הותירו אבן על אבן בהידרשם לטענותיה. בית המשפט עמד על עריכת בדיקה מקיפה לגבי כל הנושאים שלגביהם התעוררו סימני שאלה שונים באשר להתנהלות החייבים. הנאמן ערך

בירורים מעמיקים, תוך שנחקרו לא רק החייבים אלא גם קרובי משפחתו של החייב, ולבקשת המערערת גם התקיימה חקירה פומבית בבית המשפט.

24. בהתחשב בכלל נסיבות העניין, אינני סבור כי האיזון בין התכליות השונות כפי שנעשה על ידי בית המשפט המחוזי, לאחר הידרשות למכלול סימני השאלה שעוררה המערערת, ולאחר שאלו נבדקו לעומקם, פעם אחר פעם, מצדיק את התערבותנו. לא למותר לציין כי שיקול דעתו של בית משפט של חדלות פירעון הוא רחב, נוכח מומחיותו הייחודית ולאור התרשמותו הישירה מבעלי הדין ומנסיבות העניין, כאשר ערכאת הערעור לא תתערב בו בנקל (ראו למשל לאחרונה: ע"א 2874/21 אבו שקארה נ' עזאיזה, פסקה 4 (22.6.2021); ע"א 6301/21 בוארון נ' עו"ד אייל כהן בתפקידו כמנהל מיוחד, פסקה 8 (8.11.2021)). המערערת אמנם טענה כי כלל זה אינו בעל תוקף רב בענייננו, בהינתן העובדה שחקירת החייבים בבית המשפט התנהלה על ידי הנאמן עצמו, אולם אין לשעות לטענה זו. אדרבה, לא רק שבית המשפט לא יטה להתערב בקביעותו העובדתית של בית המשפט של חדלות פירעון אשר ניתנו לאחר עיון, דרישה ובדיקה חוזרים ונשנים, אלא שבוודאי שאין מקום לעשות זאת בהינתן העובדה שחקירת החייבים לא נעשתה במקרה זה, כבמקרים רבים אחרים, רק לפני הנאמן, כי אם גם תחת עינו הפקוחה של בית המשפט.

25. בהינתן אמת המידה המצומצמת להתערבות בהכרעות כגון דא, אין מקום להתערבות בהכרעתו של בית המשפט בקשר למתן צו הפטר לחייבים. בכלל זה, לא למותר לציין כי במתן הצו ניתנה הדעת לבירורים הרבים שנעשו בנוגע להתנהלות החייבים כמו גם לעניין מצבת נכסיהם; לעובדה שכלל הנושים האוחזים בנשיה בסכומים גבוהים לא הביעו התנגדותם למתן צו הפטר; לנסיבותיהם המשפחתיות של החייבים; ולכך שתכנית הפירעון לקחה בחשבון את כושר השתכרותם של החייבים, כנדרש. ויצוין כי תכנית הפירעון מפורטת ומנומקת. בתכנית ציין הנאמן בפרטי פרטים את נכסיהם ואת השתכרותם של שני החייבים. בסיכום התכנית נקבע כי החייב יישא ב-48 תשלומים חודשיים בסך של 1,500 ש"ח לחודש ובסך כולל של 72,000 ש"ח, ואילו החייבת תישא בתשלומים חודשיים בסך של 800 ש"ח לחודש ובסך כולל של 38,400 ש"ח. כמו כן, כל אחד מהחייבים יעביר את כל חסכוניותו, כולל כספים שהצטברו בקרנות השתלמות וקופות גמל (בכפוף לכך שהכספים אינם מוגנים לפי סעיף 85(א) לפקודה) העומדים לרשותם לקופת הכינוס. כל זאת בנוסף למימוש נכסים בסך כולל של 220,000 ש"ח לחייבים ביחד, ובסך הכל כ-600,000 ש"ח.

26. על כל אלה ייאמר, כי יש אמת בדברי החייבים כי דין הערעור להידחות בכל הנוגע לחייבת, ולו מפני שזו אינה חייבת למערערת דבר.

27. בשולי דברים, לא ניתן להתעלם במקרה זה מהשווי הכספי הזעום של נשיית המערערת לעומת כלל חובות ברי התביעה שאושרו. הגם כי "דין של פרוטה כדין של מאה" ואין מקום לזלזל בגובהו של כל חוב, יהא סכומו אשר יהא, יש מקום לתת משקל לשווי הנשייה העומדת על הפרק ביחס לסכום הנשייה כולה. ודאי בתיק אשר בו אושרו תביעות חוב על סך מיליוני שקלים, והתנגדותה של המערערת, שסכום נשייתה עומד על כ-20,000 ש"ח, היא היחידה החוסמת במקרה זה את קידומו של ההליך לקו הסיום. אין להקריב את "דין המאה" של כלל הנושים על מזבח "דין הפרוטה" של המערערת לבדה. בנסיבות אלו על פני הדברים, התנהלותה הדיונית של המערערת נכנסת לגדרה של תקנה 4 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 הקובעת כי "לא יעשה בעל דין או בא כוחו שימוש לרעה בהליכי משפט ובכלל זה פעולה בהליך [...] לרבות פעולה בלתי מידתית לאופי הדיון, לעלותו או למורכבותו". מלוא חופניה של טרוניותיה של המערערת צריכים להיות מופנים כלפי אביו של החייב או כלפי אחיו, שכן הם אלו אשר הקדיחו את הקדירה גם לשיטתה. רצונה לבוא חשבון עם החייבים בשל כך מובן במידה מסוימת, אך גם לכך יש גבול ועל פניו המערערת עברה זה מכבר את הגבול.

אם תשמע דעתי אפוא, הערעור ידחה והמערערת תישא בהוצאות החייבים (יחדיו), הנאמן והכנ"ר בסך של 5,000 ש"ח לכל אחד מהם.

ש ו פ ט

הנשיאה א' חיות:

אני מסכימה.

ה נ ש י א ה

השופט י' עמית:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ד' מינק.

ניתן היום, ב' באדר א' התשפ"ב (3.2.2022).

שופט

שופט

הנשיא